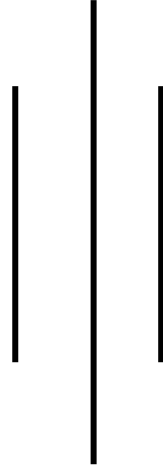

लुम्बिनी प्रदेश सरकारको
वनियोजन वधियक, २०८३ का
सद्दिधान्त र प्राथमकिता

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामला तथा योजना मन्त्रालय
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल
२०८३ जेठ ७

माननीय आर्थिक मामला तथा योजना मन्त्री धनेन्द्र कार्कीले
प्रदेश सभामा प्रस्तुत गर्नु भएको
लुम्बिनी प्रदेश सरकारको वनियोजन वधियक, २०८३ का
सद्विधान्त र प्राथमकता

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामला तथा योजना मन्त्रालय
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल
२०८३ जेठ ७

माननीय सभामुख महोदय,

लुम्बिनी प्रदेश आर्थिक कार्यवधित्वा वत्तितीय उत्तरदायत्वि सम्बन्धी ऐन, २०८१ को दफा १० मा भएको व्यवस्था बमोजमि लुम्बिनी प्रदेश सरकारको आर्थिक मामला तथा योजना मन्त्रीको हैसियतले वनियोजन वधियक, २०८३ का सद्धान्त र प्राथमकिता प्रस्तुत गर्न यस गरमिमय सभामा उपस्थति भएको छु।

नेपालको संवधान जारी भई सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था अनुरूप प्रदेश सरकारबाट आठ वटा बजेट कार्यान्वयन भई नवौ बजेट तर्जुमाको क्रममा रहेको छ। यस अवधमि भौतिक पूर्वाधार विकास, आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरण, मानव विकास र सुशासन प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा महत्वपूर्ण उपलब्धि भएका छन्। असीमति आवश्यकताबीच सीमति स्रोत साधनको प्रभावकारी परिचालनबाट विकासका महत्वपूर्ण आधारशला तयार भएका छन्। यस अवधमि प्राप्त भएका उपलब्धीलाई संस्थागत गरी लुम्बिनी प्रदेश सरकारको “समृद्ध लुम्बिनी: खुसी नागरिक” को दीर्घकालीन सोच अनुरूप अर्थतन्त्रलाई गतिशिलि बनाई जनताको जीवनस्तरमा गुणात्मक परिवर्तन हुने अपेक्षा गरेको छु।

नेपालको संवधानले परकिल्पना गरेको समाजवाद उन्मुख समृद्ध अर्थतन्त्र, मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सद्धान्त, नीतहरु, राज्य शक्तिको बाँडफाँट सम्बन्धमा संवधान प्रदत्त अधिकार, संघीय सरकारको स्रोत र प्रदेश सरकारको दोस्रो आवधिक योजना, दगौ विकास लक्ष्य र नेपाल सरकारको नीतित्वा कार्यक्रमलाई महत्वपूर्ण आधारको रुपमा लिएर आगामी आर्थिक वर्षको वनियोजन वधियकका सद्धान्त र प्राथमकिताहरू तय गरेको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

नेपालको संवधान, सोहरौ योजना, दगौ विकास लक्ष्य, संघीय शासन प्रणालीको मर्म, नेपाल सरकारको नीतित्वा कार्यक्रम, डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क, सार्वजनिक वत्ति व्यवस्थापन सुधारका अवधारणा तथा लुम्बिनी प्रदेशको वर्तमान आर्थिक अवस्था, दोस्रो आवधिक योजना, स्रोत उपलब्धता र विकास आवश्यकतालाई दृष्टिगत गरी आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को वनियोजन वधियक तर्जुमा गर्दा देहायका सद्धान्तहरू अवलम्बन गरनिछः

I. समष्टिगत आर्थिक स्थायत्वि र वत्तितीय अनुशासनः

प्रदेशको सीमति आन्तरिक स्रोत, राजस्व प्राप्तिको वर्तमान अवस्था तथा वत्तितीय दायत्विलाई मध्यनजर गर्दै बजेटलाई यथार्थपरक, सन्तुलति र कार्यान्वयनयोग्य बनाइनेछ।

चालु खर्चलाई आवश्यक सीमाभतिर राखी पूँजीगत खर्चको प्रभावकारति अभिवृद्धि गरनिछ। सार्वजनिक खर्चमा मतिव्ययति, वत्तितीय अनुशासन, पारदर्शति तथा उत्तरदायत्वि कायम गरनिछ।

लुम्बिनी प्रदेश सरकारको दोस्रो आवधिक योजनाले निर्धारण गरेका सोच, लक्ष्य, रणनीति र प्राथमिकताहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने गरी आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गरिन्छ।

२. उत्पादन, उत्पादकत्व, रोजगारी र आर्थिक पुनरुत्थान:

कृषिमा आधुनिकीकरण, औद्योगिक विकास, पर्यटन प्रवर्द्धन, सेवा क्षेत्रको विस्तार, ऊर्जा तथा पूर्वाधार विकासमार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी प्रदेशको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाइनेछ।

आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धनमा योगदान गर्ने क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता प्रदान गरिन्छ।

गरबि, विपन्न, सीमान्तकृत तथा पछाडि पारिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायको रोजगारी तथा आर्थिक गतिविधिमा पहुँच अभिवृद्धि गरी अर्थतन्त्रमा उनीहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिन्छ।

युवा लक्षित सीप विकास, स्टार्टअप, स्वरोजगार तथा नवप्रवर्तनमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरी प्रदेशभित्र रोजगारी सृजना गरिन्छ।

३. डिजिटल रुपान्तरण, सुशासन र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह:

नेपाल सरकारद्वारा सञ्चालित डिजिटल रुपान्तरण अभियानसँग तादात्म्यता कायम गर्दै प्रदेशस्तरमा सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रणाली विकास गरिन्छ। प्रदेश सरकारबाट प्रवाह हुने सेवालाई सरल, छिटो, पारदर्शी तथा नागरिकमैत्री बनाउन ई-गभर्नेन्स प्रणालीको विस्तार गरिन्छ।

कार्यालय व्यवस्थापन, राजस्व प्रशासन, सार्वजनिक खरिद, लेखा व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाहमा डिजिटल प्रणालीको प्रयोग बढाइनेछ।

सार्वजनिक जवाफदेहिता तथा नतजिमुखी प्रशासनलाई प्रवर्द्धन गरिन्छ।

४. आयोजना छनोट, कार्यान्वयन र स्रोतको व्यवस्थापन:

प्रदेशको सीमिति स्रोत तथा बढ्दो विकास आवश्यकतालाई दृष्टिगत गरी आयोजना छनोट गर्दा रणनीतिक महत्त्वका उच्च प्रतिलयुक्त आयोजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ। बजेट वनियोजनलाई नीति, लक्ष्य, उपलब्धि र कार्यसम्पादनसँग आबद्ध गरिन्छ। न्यून प्रगति भएका आयोजना तथा कम प्रभावकारी कार्यक्रमहरूको पुनरावलोकन गरिन्छ। बहुवर्षीय,

रणनीतिकि तथा उच्च प्रतफिलयुक्त आयोजनालाई प्राथमकिताका साथ कार्यान्वयन गरनिछ।

आयोजना कार्यान्वयनमा देखएका ढलिसुस्ती, न्यून खर्च क्षमता, ठेक्का व्यवस्थापन र भुक्तानी बाँकीका समस्यालाई सुधार गर्न कार्यान्वयन संयन्त्रलाई जम्मेवार र सुदृढ बनाइनेछ।

5. अन्तरसरकारी समन्वय:

संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच स्रोत परचालन तथा योजना कार्यान्वयनमा समन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ गरनिछ। आयोजना छनोट तथा बजेट वनियोजनमा दोहोरोपना हटाई समन्वति विकास प्रणाली अवलम्बन गरनिछ।

6. सामाजिक न्याय, समावेशति र मानव विकास:

शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ, स्वच्छता तथा सामाजिक सुरक्षाजस्ता आधारभूत क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरनिछ।

महिला, बालबालिका, दलति, आदविसी जनजाति, थारु, मधेसी, मुस्लिम, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक तथा वपिन्न वर्गको सशक्तीकरणमा केन्द्रति कार्यक्रम सञ्चालन गरनिछ।

मानव विकास सूचकाङ्कमा पछाडिपरेका क्षेत्रलाई विशेष प्राथमकिता दिइनेछ।

7. दगिो विकास, वातावरण संरक्षण तथा वपिद् व्यवस्थापन:

आयोजना छनोट तथा कार्यान्वयन प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, वातावरण संरक्षण तथा वपिद् जोखमि न्यूनीकरणका वषियलाई मूलप्रवाहीकरण गरनिछ। हरति प्रवाधार, स्वच्छ ऊर्जा तथा दगिो विकासमैत्री कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरनिछ। वपिद् प्रवतयारी, उद्धार तथा पुनःस्थापनाका कार्यक्रमलाई प्राथमकिताका साथ सञ्चालन गरनिछ।

8. राजस्व परचालन र स्रोत व्यवस्थापन:

प्रदेशको आन्तरिकि राजस्व परचालन क्षमता अभिवृद्धि गरनिछ। राजस्व प्रणालीलाई सरल, प्रवधिमैत्री तथा करदातामैत्री बनाइनेछ। आन्तरिकि स्रोत अभिवृद्धि गरन काराधार

वसितार गर्ने, कर वक्यौताको लगत कायम गर्ने, स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वेच्छकि कर सहभागतिलाइ प्रोत्साहन गरनिछ।

१. नागरकि सहभागति, पारदर्शति र सार्वजनकि उत्तरदायतिवः

बजेट कार्यान्वयनको प्रक्रियामा सरोकारवाला नकिय, नजिी क्षेत्र, नागरकि समाज तथा आम नागरकिको सहभागति सुनिश्चिति गरनिछ।

सार्वजनकि खर्चलाई पारदर्शी बनाउन सार्वजनकि सुनुवाइ, सामाजकि परीक्षण र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म आगामी आर्थकि वर्षको वनियोजन वधियक, २०८३ का क्षेत्रगत प्राथमकिताहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

१. भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको वकिसः

प्रादेशकि वकिसको दगिोपनालाई केन्द्रमा राख्दै पूर्वाधार वकिसमा क्षेत्रीय सन्तुलन कायम गर्ने नीतिलिइनेछ। उदयिमान बजार केन्द्र तथा स्थानीय तहका केन्द्रहरूलाई जोड्ने प्रादेशकि सडक यातायात गुरुयोजना अन्तर्गतका सडकहरूको वसितार तथा स्तरोन्नतकिो कार्य प्राथमकिताका साथ अघि बढाइनेछ। क्षतगिरस्त सडक तथा पूर्वाधारहरूको मर्मत, पुनःनरिमाण र स्तरोन्नति गरनिछ भने जोखमियुक्त पुलहरूको प्रतसिथापन वा प्रबलीकरण गरी सुरक्षति यातायात सुनिश्चिति गरनिछ।

प्रदेश परसिरभतिरका सवै भवनहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा एकद्वार प्रणाली लागू गरनिछ। त्यसैगरी प्रदेशको समग्र वकिसलाई गतिप्रदान गर्न आर्थकि, पर्यटकीय तथा औद्योगकि सम्भाव्यताका आधारमा पहुँच मार्गहरूको नरिमाणलाई उच्च प्राथमकिता दिइनेछ।

२. कृषि क्षेत्रको आधुनकिीकरण, व्यवसायीकरण तथा मूल्य शृङ्खला वकिसः

कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ। कृषि उत्पादनलाई प्राङ्गारकि प्रणालीतर्फ रूपान्तरण गर्दै रैथाने बाली, पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनको विकास र प्रवर्द्धन गरिनेछ।

एकीकृत कृषि-सँचोइ कार्यक्रममार्फत बाली सघनता र विविधीकरणमा जोड दिइनेछ। व्यावसायिक कृषि तथा पशुपालनका लागि गुणस्तरीय बीउबजिन र प्रावधिकि सेवाको सहज पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।

कृषि उपजको ब्राण्डिङ, प्याकेजिङ र मूल्य शृङ्खला विकासलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। साथै कृषि उत्पादनलाई उद्योगसँग जोड्दै रोजगारी र आयआर्जन वृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

3. सुशासन तथा प्रभावकारी सेवा प्रवाह:

सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, नष्टिपक्ष, पारदर्शी र जनमुखी बनाइनेछ। सार्वजनिक सेवामा नागरिकको सहज पहुँच सुनिश्चित गर्दै सेवा प्रवाहलाई छटौ, गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन सूचना प्रवधिको अधिकतम उपयोग गरिनेछ।

संघीय सरकार र स्थानीय तहसँगको समन्वय तथा सहकार्यमार्फत सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। जनशक्तिको क्षमता विकास र संस्थागत सुदृढीकरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ। प्रदेश सरकारबाट एकीकृत तथा प्रभावकारी सेवा प्रवाह सुनिश्चित गर्न एकद्वार सेवा प्रणाली कार्यान्वयन गरिनेछ।

आगामी आर्थिक वर्षको बजेटलाई सुशासन प्रवर्द्धन, गुणस्तरीय सार्वजनिक सेवा तथा आर्थिक, सामाजिक पूर्वाधार विकासमा केन्द्रित गरिनेछ।

4. स्वास्थ्य सेवा सुदृढीकरण र पोषण तथा विशेषज्ञ सेवा वस्तितार:

स्वास्थ्य सेवालाई थप व्यवस्थित, प्रभावकारी र सुदृढ बनाउन प्रदेश अन्तर्गतका अस्पतालहरूको स्तरोन्नति गरी सेवा वस्तितार गरिनेछ। महिला तथा बालबालिकामा देखि कुपोषण न्यूनीकरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ। पोषण सूचक कमजोर भएका क्षेत्रमा पोषण लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

मुटुको भल्भ फेर्ने, मृगौला प्रत्यारोपण, क्यान्सर उपचार तथा आँखाको नानी प्रत्यारोपणजस्ता जटिल उपचारमा आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ।

स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच वसितार गर्दै शारीरिक एवम् मानसिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गरिन्छ। अस्पतालहरूको भौतिक संरचना, उपकरण, प्रयोगशाला, फार्मेसी तथा विशेषज्ञ सेवाको वसितार गरिन्छ।

सुरक्षित मातृत्व, बालबालिका तथा कशोरकशोरी लक्षित खोप लगायतका स्वास्थ्य सेवा सुदृढ गरिन्छ। प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशालालाई अनुसन्धान, नियमन तथा रेफरल केन्द्रका रूपमा विकास गरिन्छ। स्वस्थ जीवनशैली, योग, आयुर्वेद एवम् स्थानीय जडविटी र पंचकर्म सेवा थप वसितार गरी प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयहरूलाई आरोग्यकेन्द्रको रूपमा विकास गरिन्छ।

5. उद्योग, पर्यटन तथा लगानी प्रवर्द्धन:

प्रदेशको आर्थिक विकासमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बृद्धि गर्न स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योग स्थापना र सञ्चालनलाई प्रोत्साहन गरिन्छ। नजीकै क्षेत्रलाई आर्थिक वृद्धिको प्रमुख संवाहकका रूपमा अगाडि बढाउन नीतित्वात्मक तथा संरचनागत सुधारमार्फत लगानीमैत्री वातावरण सृजना गरिन्छ।

साना तथा मझौला उद्यमहरूको विकास, पूँजीमा पहुँच वसितार तथा प्रवर्द्धन व्यवस्थापन सुधारका लागि आवश्यक सहजीकरण गरिन्छ। युवालाई उद्यमशीलतामा आकर्षित गर्दै औद्योगिक ग्रामको सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका जनशक्तिको सीप, ज्ञान, पूँजी र प्रवर्द्धनलाई उद्यम विकासमा उपयोग गरिन्छ। नवप्रवर्तन र उद्यमशीलता प्रवर्द्धनमा नजीकै क्षेत्रसँग सहकार्य गरिन्छ। औद्योगिक उत्पादनको बजारीकरण तथा निकासी प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

पर्यटन क्षेत्रमा धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र प्राकृतिक गन्तव्यहरूको दृष्टिगत विकास, संरक्षण र प्रचार प्रसार गरिन्छ। स्थानीय तह र नजीकै क्षेत्रसँग सहकार्य गरी भाषा, कला, संस्कृति, सम्पदा तथा रैथाने उत्पादनलाई पर्यटनसँग आबद्ध गरिन्छ। पर्यटकको संख्या वृद्धि गर्न बसाइँ अवधि लम्ब्याउन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ।

बुद्ध जन्मस्थल लुम्बिनीलाई बुद्ध दर्शन तथा आरोग्य पर्यटन केन्द्रको रूपमा विकास र प्रवर्द्धन गरिन्छ।

6. शिक्षा र खेलकुद:

शैक्षिक पूर्वाधार सुदृढ गर्दै विद्यालय, प्राविधिक शिक्षालय र उच्च शिक्षाको गुणस्तर सुधारलाई प्राथमिकता दिइनेछ। विद्यालय शिक्षालाई पहुँचयोग्य, गुणस्तरीय र

समयसापेक्ष बनाउन स्थानीय तहसँग सहकार्य गरिनेछ तथा वदियार्थी टकिउने र नतजि सुधार गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। व्यावसायिक तालमि, प्रावधिकि शिक्षा तथा सूचना प्रवधिमा आधारति शिक्षाको वसितार गरी युवालाई सीपयुक्त, प्रतस्पर्धी र आत्मनिर्भर बनाइनेछ।

स्थानीय तह तथा समुदायसँगको सहकार्यमा खेलकुद पूरवाधार वकिसलाई प्राथमकिता दइनेछ। खेलाडीको प्रशिक्षण र व्यावसायिक क्षमता वकिस गर्दै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्ने प्रतभिवान खेलाडीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। प्रदेशस्तरीय खेलकुद प्रतयिोगतिलाई प्राथमकिता दइनेछ।

7. सामाजिक न्याय, समावेशीकरण तथा सामाजिक सुरक्षा:

समावेशी वकिस र सामाजिक न्याय प्रवर्द्धनका लागि महिला, आदविसी जनजाति, मधेशी, दलति, थारू, मुसलमि, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा पछाडिपरेका वर्ग र समुदायको सशक्तीकरण, क्षमता वकिस र अर्थपूरण सहभागति अभिवृद्धि गर्न लक्षति कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वभिद, छुवाछुत, कुरीति तथा असमानता अन्त्यका लागि प्रभावकारी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

आधारभूत सामाजिक सेवामा सबै नागरिकको समान पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ। श्रमिकको सामाजिक सुरक्षा र श्रमको सम्मान गर्ने संस्कृतिको वकिस गरिनेछ।

सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रमलाई एकीकृत, लक्षति र दगिो बनाउँदै योगदानमा आधारति प्रणालीतर्फ उन्मुख गराइनेछ । सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम र प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध गराइने अनुदान, सुवधि तथा लाभलाई राष्ट्रिय परचियपत्र प्रणालीसँग आवद्ध गरिनेछ।

8. महिला, बालबालिका र ज्येष्ठ नागरिक:

महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, दलति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको संरक्षण, सशक्तीकरण र उत्थान गरिनेछ। सूचना प्रवधि, शिक्षा र सीपमूलक तालमि वसितार गरी उद्यमशीलता र स्वरोजगारतर्फ आकर्षति गरिनेछ।

लक्षति समुदायका लागि छात्रवृत्ति तथा प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै बजार माग अनुसार प्रतस्पर्धी जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ।

ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप, अनुभव र वज्जिता उपयोगका साथै अन्तरपुस्ता हस्तान्तरण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

लुम्बिनी प्रदेशलाई सडक मानवमुक्त प्रदेश घोषणा गरी स्थानीय तह र सरोकारवालासँगको सहकार्यमा दगौपनाको लागी कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ।

9. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता:

खानेपानी सुरक्षा योजनामार्फत स्रोत संरक्षण, पुनर्भरण, गुणस्तर सुधार तथा सरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ। फोहरमैला व्यवस्थापनमा आधुनिकी प्रवधिकी प्रयोग वसितार गरिन्छ।

स्वच्छ र गुणस्तरीय खानेपानी सुनिश्चिती गर्न खानेपानी आयोजनाको नरिमाण, वसितार, स्तरोन्नति र मर्मतसम्भारलाई प्राथमिकता दिइनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा खानेपानी सेवा प्रदायक संस्थाको संस्थागत क्षमता वकिस गर्दै खानेपानी वतिरण प्रणालीलाई सुदृढ बनाइनेछ।

10. भूमि व्यवस्था:

भूमिहीन दलति, सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थिति बसोबासीको समस्या समाधान गर्न संघ र स्थानीय तहसँग समन्वय गरिन्छ। भूमि सिम्बन्धी डिजिटल अभिलेख व्यवस्थापन गरिन्छ। भूमि प्रशासनलाई एकीकृत, स्वच्छ, पारदर्शी, प्रवधिमैत्री र सेवाग्राहीमैत्री बनाइनेछ।

11. युवा, सीप वकिस तथा रोजगारी प्रवर्धन:

युवा लक्षति उद्यमशीलता वकिस कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै पुँजी, प्रवधि र बजारमा सहज पहुँच सुनिश्चिती गरिन्छ। आन्तरिकी रोजगारी तथा स्वरोजगारका अवसर सर्जना गरी वैदेशिकी रोजगारीप्रतिकी बाध्यात्मक नरिभरता क्रमशः कम गरिन्छ।

युवाको सर्वाङ्गीण वकिसमार्फत प्रदेशको आर्थिकी तथा सामाजिकी समृद्धिमा योगदान अभिवृद्धि गर्न प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ। नवप्रवर्तन, उद्यमशीलता र सीपमूलक तालमिलाई प्रोत्साहन गर्दै युवालाई उत्पादनशील क्षेत्रमा आकर्षति गरिन्छ।

12. सहकारी सुदृढीकरण तथा गरबि न्यूनीकरण:

सहकारी क्षेत्रलाई सुदृढ बनाउँदै उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरणमार्फत स्वरोजगार तथा आयआर्जनका अवसर सर्जना गरिन्छ। सहकारी संस्थाको प्रभावकारी अनुगमन, नयिमन र सुपरीवेक्षणमार्फत बचतकर्ताको नक्षेप सुरक्षालाई सुनिश्चिती गरिन्छ। समस्याग्रस्त सहकारीहरूबाट बचतकर्ताको बचत फरिता गर्न संघीय नकियासँग समन्वय र सहकार्य गरिन्छ।

बजारको माग अनुसार दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न सीपमूलक तालिम र अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ। गरबीको रेखामुनि रहेका वपिन्न, अल्पसंख्यक तथा सीमान्तकृत समुदायको सशक्तीकरण र रोजगारीका अवसर वस्तितार गर्न प्राथमकता दिइनेछ।

13. ऊर्जा र सँचोइ:

लघु तथा साना जलवदियुत, सौर्य, हरति तथा नवीकरणीय ऊर्जाको वकिस र प्रवर्द्धनलाई प्राथमकता दिइनेछ। प्रदेशका सार्वजनिक नकियहरुमा वदियुतीय सामाग्रीको उपयोगलाई प्राथमकता दिइनेछ।

पुराना सँचोइ आयोजनाहरुको मर्मत सम्भार गर्नुका साथै अधुरा र बहुवर्षीय सँचोइ आयोजना क्रमशः सम्पन्न गरी कृषियोग्य जमनिमा वर्षभरि सँचोइ सुवधि वस्तितार गर्ने, भूमगित जलस्रोतमा आधारति सँचोइ प्रणाली वकिस तथा जलस्रोतको दगिो उपयोगलाई प्राथमकता दिइनेछ।

14. वन, पर्यावरण संरक्षण तथा वपिद् व्यवस्थापन:

पर्यावरणीय सन्तुलन र अन्तरपुस्ता समन्याय कायम गर्दै प्राकृतिक स्रोतको दगिो उपयोगमा जोड दिइनेछ। वनजन्य उत्पादनको दगिो व्यवस्थापनमार्फत आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय वकिसलाई प्रवर्द्धन गरिन्छ। वन व्यवस्थापनमा उपभोक्ता समूह र सरोकारवालाको सहभागति सुनिश्चिति गर्दै वन पैदावारलाई आयआर्जन र रोजगारीसँग आबद्ध गरिन्छ।

बाढी, पहरी, भू-क्षय, वन डढेलोजस्ता वपिद्बाट हुने जोखमि न्यूनीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ। वपिद् तथा प्राकृतिक प्रकोपबाट क्षतग्रस्त नजी आवास र सार्वजनिक संरचनाको पुनर्निमाण तथा पुनःस्थापनालाई प्राथमकता दिइनेछ। वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रणका लागि स्वच्छ तथा वातावरणमैत्री प्रवधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिन्छ।

15. बजेट प्रणाली तथा आयोजना व्यवस्थापनमा सुधार:

वनियोजन कुशलता र कार्यान्वयन दक्षता अभिवृद्धि गर्दै सीमति स्रोतबाट उच्च प्रतफल प्राप्त गर्ने नीति अवलम्बन गरिन्छ। पूर्वतयारी सम्पन्न तथा प्राथमकता प्राप्त आयोजनामा बजेट केन्द्रति गरिन्छ।

प्रदेश गौरव तथा बहुवर्षीय आयोजना समयमै सम्पन्न गर्न आवश्यक स्रोत सुनिश्चित गरिन्छ। साथै प्रदेश आयोजना बैकको सञ्चालनमार्फत आयोजना छनोट तथा कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।

16. राजस्व प्रणाली सुदृढीकरण र आन्तरिक आय बृद्धि:

राजस्व सुधार तथा आन्तरिक स्रोत परिचालन सुदृढ गर्न यस अघि गठित आयोग तथा कार्यदलका सफारसिहरू क्रमशः कार्यान्वयन गरिन्छ। कर प्रणालीलाई समसामयिक, प्रतस्पर्धी र अन्तरप्रदेशीय रूपमा सामञ्जस्यपूर्ण बनाउँदै करको दायरा वसितार गरिन्छ। स्थानीय तहको राजस्व क्षमता अभिवृद्धि गरिन्छ। वन क्षेत्र लगायत अन्य सम्भावित स्रोतको प्रभावकारी परिचालन र राजस्व बक्यौताको लगत कायम गरी असुलीमा जोड दिइनेछ।

17. सार्वजनिक खर्चमा प्रभावकारिता र आर्थिक अनुशासन:

प्राथमिकता प्राप्त तथा उच्च प्रतफल दिने क्षेत्रमा पूँजीगत खर्च केन्द्रित गर्दै आय, उत्पादन र रोजगारी वृद्धि गरिन्छ। चालु खर्चमा न्यूनीकरण गर्न प्रदेश सरकारका संगठनको पुनर्संरचना गरी जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिन्छ।

पूँजीगत खर्चको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न प्रशासनिक निकायको क्षमता विकास गरिन्छ। मानव संसाधन विकास तथा रोजगारी सर्जिनामा योगदान पुग्ने गरी सार्वजनिक खर्चलाई लक्षित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।

आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढ गरी सार्वजनिक खर्चमा मतिव्ययति, पारदर्शिता र प्रभावकारिता सुनिश्चित गरिन्छ।

स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने अनुदानबाट सञ्चालित आयोजनाको भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिको अनुगमन प्रणाली विकास गरिन्छ। कार्य प्रगतिको आधारमा अनुदान हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।

माननीय सभामुख महोदय,

वित्तियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र जवाफदेहितामार्फत बजेट प्रणालीमा अनुशासन कायम गर्दै यस वित्तियोजन विधिका सद्धान्त र प्राथमिकताका आधारमा तर्जुमा हुने बजेटले लुम्बिनी प्रदेशको समग्र विकास, समृद्धि र आर्थिक स्थायित्व कायम गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु। सेवा प्रवाहमा सुधार गर्दै नागरिकको विकास र सुशासनप्रतिको आकाङ्क्षा सम्बोधन गर्न यी सद्धान्त तथा प्राथमिकताले महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने अपेक्षा गरेको छु।

आगामी आर्थिक वर्षको बजेटले लुम्बिनी प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना अनुसार कृषि, उद्योग, पर्यटन र पूर्वाधारमार्फत “समृद्ध लुम्बिनी : खुसी नागरिक” निर्माण गर्ने सोचलाई साकार पार्दै जाने विश्वास व्यक्त गर्दछु।

अन्त्यमा, वनियोजन वधियकका सद्दिधान्त र प्राथमकितामाथियस सम्मानति सभामा छलफलको क्रममा माननीय सदस्यहरूबाट प्राप्त हुने वचिर, विश्लेषण र सुझावहरूलाई महत्वपूर्ण पृष्ठपोषणको रूपमा लई वनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र जवाफदेहतिमार्फत बजेट प्रणालीमा अनुशासन कायम गर्दै आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्ने प्रतबिद्धता व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद ।